

Ayfer Tunç'un “Kuru Kız” romanı üzerine

Tuncay Bilecen¹

Türk edebiyatının üretken yazarlarından biri olan Ayfer Tunç, Nisan 2023'te yayımlanan romanı *Kuru Kız*'da; mahalle baskısından kadının ailedeki ve toplumdaki rollerine, ekonomik ve sosyal çözülmenin yarattığı ahlaki erozyondan standardize edilen beden ölçütlerinin dışında olanların yaşadığı aşağılanmaya (bodyshaming) kadar birçok farklı konuya değiniyor.

Kuru Kız'ı bir “göç romanı” olarak değerlendirmek zorlama bir çıkarım olsa da roman, sosyal çürümenin her yere sirayet ettiği bir toplumsal yapıda bireysel kurtuluşu sıra dışı bir hikâyeyle göç etmekte bulan bir kadını anlatması bakımından bu yönüyle de irdelenebilir.

Kitabın ana kahramanı Kuru Kız'ın kırk yaşına birkaç ay kala Arjantin'in en güney ucunda, “dünyanın sonu” diye bilinen Ushuaia'ya gitmesiyle başlayan roman, devamında çoğunlukla kronolojik bir sıra izlemeden onun bu yolculuğa çıkmasına neden olan olaylarla devam ediyor.

Adını bilmediğimiz, fiziksel özellikleri nedeniyle kendisine takılan isimle, “Kuru Kız” olarak tanıtılan karakter, Ushuaia'daki ilk zamanlarında geldiği yerle buranın bir karşılaştırmasını yapar. Bu karşılaştırma okuyucuya, Kuru Kız'ı göç etmeye iten sebepler hakkında bir ön fikir verir: “Kendi ülkesindeki insanlar korkunç, buradakiler de harika değiller ama daha az kötücüller, en azından ona karşı” (s.16).

Aynı şekilde yeni yerleştiği bu yerdeki duygu durumu da terk ettiği yere göre çok farklıdır artık: “Geride bıraktığı yıllar boyunca güldüklerinin bin katını burada iki yıl olmadan güldü” (s.19). Çünkü Türkiye'deyken gülebilecek, gülse bile bunu gösterebilecek bir çevrede yaşamamaktadır: “Babası öldükten sonra olmaya başlamıştı aralarında (kardeşiyle) böyle neşeli şeyler. Hayattayken güldüklerini pek hatırlamıyordu. Gülmüşlerse de gizli gizli, kendi aralarında” (s.29).

Kuru Kız, başladığı yerde biten (dünyanın sonunda), olay örgüsü itibariyle ucu açık bir roman... *Kuru Kız*'ın ailesinden başlayarak yaşadığı muhite, topluma ve ülkeye kadar çevresini sarıp sarmalayan kötülükler silsilesinden bilgiye açlığı sayesinde kurtulmasını konu alan roman, sözü edilen katmanların her birinde yer yer trajik hikâyeleri de barındırıyor. Hatta bu bakımdan kitabın zaman zaman arabesk bir iklime büründüğünü söylemek de mümkün. Örneğin, Kuru Kız dışındaki tüm aile bireylerinin ölümlerine tek tek tanıklık ettiğimiz romanda; anne 36, baba 50, erkek kardeş ise 37 yaşında hayatını kaybeder.

Yıllar içinde peş peşe gelen bu ölümler her seferinde Kuru Kız'ı biraz daha yalnızlaştırır, en sonunda yazarın adını vermediği ama İstanbul olmadığını bildiğimiz (çünkü erkek kardeşi İstanbul'a kaçıyor) bir şehrin yoksul mahallesinde eski, kagir bir binada yapayalnız kalır. Fakat bu onu aşağı çeken bir yalnızlık değil, kendisini gerçekleştirme potansiyelini ortaya çıkaran bir

¹ Tuncay Bilecen, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye. E-mail: tuncaybilecen@gmail.com

yalnızlıktır. Her birinin ayrı bir acı verdiği ve onu belli kalıpların içine soktuğu aile içi rollerden azadedir artık. “Özgürlük olduğunu o sırada bilmediği bu tuhaf, coşkulu duygu henüz damarlarına nüfuz etmemişti ama edeceğini anlamıştı, varlığını ele geçireceğini tahmin ediyordu. Büyük temizliğe oturma odasındaki ağır vitrinle değil annesinin zamanından kalma gardıropla başladı” (s.163).

Kuru Kız, aile ilişkilerinin dışına çıkarak mahalleye, topluma ve oradan da ülkeye bakan, bunu da yüksek sesle, göze sokarak değil, birbirine bağlı hikâyelerdeki sosyo-politik detaylar ve gözlemler üzerinden veren bir roman. Bu bakımdan aile içinde, oda paylaşımında bile kendisini gösteren cinsiyetçi tutum, tek başına kalan Kuru Kız’ın evine göz koyan akraba ve komşular, kentsel dokunun rantçı yaklaşımlarla bozulmasının mahalle ve komşuluk ilişkilerine yansması, siyasetle organik ilişkisi olan görgüsüz ve aç gözlü mafyatik müteahhit profili, tarikat şeyhlerinin kentsel rantın dağıtımındaki yeni rolleri gibi birçok karakter ve tema romanda yer alıyor.

Kuru Kız, etrafını saran ona tecavüz etmek isteyen, özel hayatını merak eden ve fütursuzca mahremiyetini ihlal eden, bahçesine evine el koymak isteyen bu gözü dönmüş topluluktan öğrenme merakı ve bilinci sayesinde kurtulur. Sözünü ettiğimiz bu bilinç durumu bir aydınlanmadan ziyade Kuru Kız’ın içinde kendisiyle açtığı bir çeşit iletişim kanalı yoluyla yaşanır. Bu iletişim kanalı sayesinde kendi içinde olayların muhasebesini yapar, vicdaniyla yüzleşir. Roman boyunca sürekli “tanrısıyla” konuştuğuna şahitlik ederiz. “Kardeşinin ardından acı çekmeyi başka bir zamana bırakmıştı. Gecenin, tanrısıyla konuşacağı ileri saatlerine” (s.138). “Rüyadan sonra tanrısıyla konuştu, kardeşinin hakkı olan hayattan zevkli bir yudum bile alamadan gittiği için çok acı çektiğini söyledi” (s.149). “Tanrısına interneti anlatmaya doyamıyordu, sanki tanrısı bu buluştan haberdar değilmiş ve ondan öğrenmekten çok hoşlanıyormuş gibi” (s.150). “Tanrısı onu yatıştırmak için yatağının başucunda bekliyor oluyordu. Yüzü olmayan, bedeni olmayan, sesi olmayan, olmayan sesi bazen annesininkine, bazen olmayan bir sevgilininkine benzeyen tanrısı” (s. 174). “Tanrısı coşkuyla destekliyordu, onu yüreklendiriyordu. Git, yeter ki git. Canlan, yaşa” (s. 202).

Kuru Kız’ın göç ederek kendi kurtuluşunu gerçekleştirmesinde içindeki sonsuz öğrenme aşkı önemli rol oynamıştır. YouTube’taki gezginlerin gezip gördüğü yerleri merak etmeyle başlayan bu aşk zamanla bir tutkuya dönüşür. Artık büyük bir açlıkla her şeyi merak etmektedir. “Hayatını ikiye ayırıyordu, internetten önce ve internetten sonra” (s.150). Etrafında, saf, kıt akıllı, kandırılmaya müsait olarak görülen Kuru Kız, öğrenme merakı sayesinde komşuların, akrabaların, mahalle sakinlerinin elinden kurtulmuş, internetten bulduğu emlak şirketine evini satmayı başarmış ve böylelikle ancak hayalinde yapabildiği yolculuğa tek başına çıkabilmiştir.

Ayfer Tunç; *Kuru Kız*’da fiziksel, sosyal ve ekonomik olarak dezavantajlı bir konumda olan bir kadının göç ederek kurtuluşunu konu alırken, örtük olarak “bilgi güçtür” mesajını da okuyucuya duyuruyor.

Ayfer Tunç, *Kuru Kız*, Can Yayınları, 2023, 216 sayfa

